

12. Monarkiet

Monarkiet er utidssvarende, nærmest anakronistisk i et nutidigt demokratisk samfund. Ideelt set burde monarkiet efter SF's opfattelse afskaffes og republikken indføres. Men sådan som monarkiet opfattes af den altovervejende del af danskerne, og sådan som monarkiet også fungerer i dag, er monarkiets afskaffelse ikke aktuel.

Men skulle der ske det, at der ved tronledighed ingen tronfølger er ifølge tronfølgen, må det være rimeligt at overgå til republik eller i det mindste at gennemføre en folkeafstemning, om vælgerne ønsker monarkiet bevaret med en bestemt konge eller dronning, eller om de ønsker indført republik i Danmark. Det betyder, at grundlovens § 9 skal have en anden ordlyd: »... Er der ved tronledighed ingen tronfølger, vælger Folketinget en konge og fastsætter den fremtidige arvefølge.«

Det skal bemærkes, at Norge i 1905 med selvstændigheden skulle vælge mellem republik og kongedømme. Nordmændene valgte i den forbindelse ved en folkeafstemning kongedømmet med den danske prins Carl som kong Haakon.

I øvrigt er det værd at understrege, at indførelse af republikken naturligt afføder et spørgsmål om, hvilken beføjelse f.eks. en præsident skal have. Ud fra SF's opfattelse er det logisk rigtigt, at en præsident i en dansk republik skal have lige så begrænsede beføjelser, som præsidenten i f.eks. Tyskland og Island har. En republik som den franske er f.eks. helt uacceptabel. Så er den svenske model for monarkiet uden politiske beføjelser trods alt at foretrække.

Men uanset at monarkiets afskaffelse ikke er aktuel i dag, er der behov for ændringer i grundlovens og i tronfølgelovens bestemmelser herom, så monarkiet helt kan afpolitiseres.

Grundloven er ligesom tronfølgeloven på adskillige punkter ude af trit med virkeligheden, når det gælder bestemmelser om monarkiet. F.eks. § 14: »Kongen udnævner og afskediger statsministeren og de øvrige ministre.« § 17, stk. 1: »Ministrene i forening udgør statsrådet, hvori tronfølgeren, når han er myndig, tager sæde. Kongen fører forsædet . . .

Stk. 2. I statsrådet forhandles alle love og vigtige regeringsforanstaltninger.« Tronfølgelovens § 2: »Ved kongens død overgår tronen til hans søn eller datter, således at søn går forud for datter . . .«

Sveriges grundlov er godt 20 år yngre end den danske grundlov og vil, når det gælder monarkiets forhold, kunne danne et udmærket forbillede for den danske grundlov. Monarken er fritaget for enhver politisk funktion. Det betyder, at monarken heller ikke skal

spille nogen rolle i forbindelse med udpegning af regeringen.

De opgaver, der i dag påhviler monarken i denne forbindelse, kan overlades til Folketingets formand. Ved udskrivelse af folketingsvalg kan den »gamle« formand fungere med henblik på regeringsdannelse, indtil en ny formand er valgt.

Og i konsekvens af, at monarken ikke skal have politiske funktioner overhovedet, skal monarken heller ikke være medlem af statsrådet. Det var kongen heller ikke med 1849-grundlovens § 21. Kongens placering i statsrådet er et resultat af helstatsforfatningerne i 1850'erne, som var udtryk for det tilbageslag for demokratiet, der skete i årene efter, at 1849-grundloven var trådt i kraft. I øvrigt blev det en del af Venstres forfatningskamp at få kongen ud af statsrådet. Det lykkedes som bekendt ikke. Nu vil SF godt tage denne tråd op.

Det betyder samtidig, at monarken ikke skal underskrive vedtagne love. Så undgår vi også det pinlige, at et ministerium glemmer dette, jf. Socialministeriets forglemmelse.

Sverige kan også være et udmærket forbillede, når det gælder »arveret til tronen«. Bestemmelserne i den nuværende tronfølgelov om mænds arveret forud for kvinder strider naturligvis imod enhver nutidig opfattelse af kønnenes ligeberettigelse. Derfor skal tronfølgeloven ændres, sådan at den på dette punkt også kommer til at svare til tronfølgen i Sverige.

13. Kirkens forhold

Som allerede anført må det være på tide at få grundige drøftelser af kirkens eventuelle selvstændiggørelse i forhold til staten, en selvstændiggørelse, som også grundlovsfædrene i 1849 lagde op til med en løfteparagraf, som fortsat findes i grundloven, men som i dag reelt er uden indhold.

De nuværende formuleringer i grundloven om religionsfrihed m.v. og kirkens forhold har følgende indhold: § 4: »Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten.«, § 66: »Folkekirkens forfatning ordnes ved lov.«, § 67: »Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.«, § 68: »Ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, som er hans egen.« og § 69: »De fra folkekirken afvigende trosamfunds forhold ordnes nærmere ved lov.«

Paragrafferne svarer i deres indhold til tilsvarende paragraffer i 1849-grundloven, som afspejlede to ho-